



Fabra, acompanyat de la presidenta de l'AVL, Ascensió Figueres, va descobrir com a alcalde una placa en record de les Normes de Castelló. Era el 2007.

## Quan Alberto festejava amb Norma

L'ofensiva de la Generalitat contra la definició unitarista del català que ha inclòs l'Acadèmia Valenciana de la Llengua al seu 'Diccionari normatiu' contrasta, i de quina manera, amb la naturalitat amb què Alberto Fabra va tractar les qüestions idiomàtiques durant els sis anys i escaig que va ser alcalde de Castelló de la Plana. A la ciutat, de fet, no se'n saben avenir.

**M**algrat no parlar el mateix idioma, Alberto Fabra i Norma Castelló mantenien una relació més que amistosa. Ell es comunicava en castellà, i ella, en català occidental, que popularment anomenava *valencià*, però

això mai no els va suposar cap barrera. Ans al contrari, el respecte que sentien l'ú per l'altre els va convertir en una parella envejada, i precisament això, el respecte proverbial que li professava Alberto, era allò que Norma més valorava

d'ell. Però un dia, per qüestions laborals, Alberto va haver d'abandonar la capital de la Plana –on era alcalde i duia una vida plàcida– i emigrar cap a València, on el soroll envaeix els carrers i ocasionalment penetra en els despatxos.

Al seu, ubicat a la planta més noble del Palau de la Generalitat, ja fa temps que s'amunteguen les enquestes que alerten d'una davallada electoral sense precedents –el seu partit, el PPCV, quedaria molt lluny de la majoria absoluta– i no para d'entrar gent que li suggereix festejar amb anticatalanistes. Això significa posar banyes a Norma Castelló, que observa el president Fabra i no se'n sap avenir. Perquè no, aquest no és l'Alberto que ella va conèixer.

En realitat, Norma Castelló té cara –i coll– de ce trencada. És un personatge de còmic que l'Ajuntament de Castelló de la Plana i l'Acadèmia Valenciana de



EL TEMPS



EL TEMPS



EL TEMPS



PRATS I CAMPS

**Alberto Fabra en un dels discursos que va fer com a president de la Fundació Huguet. Sent alcalde, va defensar les emissions de TV3 i no li importava que una plaça duiguera el nom del País Valencià.**

## El 2007 va visitar una mostra dels Borja a l'Octubre Centre de Cultura Contemporània

quan Fabra encara ocupava la regidoria d'Urbanisme.

Sis anys més tard, ja com a primer edil, ell va descobrir-ne una altra –en aquest cas, a l'interior de l'edifici– acompanyat de l'aleshores presidenta de l'AVL, Ascensió Figueres. “Les Normes duen el nom de Castelló a la resta de la Comunitat”, va dir aquell dia, el 21 de desembre del 2007, l'alcalde Fabra. Els acadèmics, que van celebrar-hi un ple extraordinari, van lloar el marc normatiu consensuat 75 anys abans alhora que van reclamar, en una declaració institucional, la difusió de l'idioma “sense fronteres” dins dels “territoris de la llengua compartida”. Dos anys abans, l'AVL ja havia aprovat el dictamen que homologava les denominacions de *català* i *valencià*.

Alberto Fabra Part, fill de castellanoparlants, no percebia la llengua com un element de disputa, ni de bon tros. El mateix 2007, a proposta del grup municipal del Bloc Nacionalista Valencià, va instar la Generalitat a declarar com a Bé d'Interès Cultural (BIC) les Normes de Castelló –una petició que, això sí, descansa en un calaix de l'administració valenciana– i fins i tot va posar-li aquest nom a una plaça de la ciutat. “Ens va costar arribar a aquell acord i ara hem de treballar per mantenir-lo”, va proclamar en veu alta sobre unes normes ortogràfiques que, per damunt de tot, instituïen la unitat lingüística.

A les acaballes de novembre del 2007, en plena onada de celebració de les Normes de Castelló, l'alcalde Fabra va aprofitar un dels seus desplaçaments a València –on cinc mesos abans s'havia estrenat com a diputat ras– per tal de visitar una mostra sobre la nissaga dels Borja que acollia l'Octubre Centre de Cultura Contemporània, propietat d'Acció Cultural del País Valencià, una entitat que el Consell ja perseguia a causa de les emissions de TV3. A les Corts es debatten els pressupostos del 2008, un tema

la Llengua (AVL) van idear el 2012 amb motiu del 80è aniversari de les Normes de Castelló, signades el desembre del 1932 a la Casa Matutano de la ciutat, en ple carrer dels Cavallers. Unes normes que enorgulleixen els castellanencs –PP inclòs– i que Alberto Fabra va commemorar com a alcalde de manera solemne l'any 2007, quan van complir tres quarts de segle de vida.

“En aquesta casa el 21 de desembre de 1932 promogut per la Societat Castellonenca de Cultura, escriptors, intel·lectuals i associacions cíviques del País Valencià signaren les Normes Ortogràfiques del Valencià, anomenades ‘Normes de Castelló’ dins la unitat de la llengua catalana [sic]”, diu la placa que l'Associació Cultural Quatre Vents va instal·lar-hi a la façana l'any 2001,



**La seu de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) a Castelló ocupa una dependència de la Casa de la Cultura, cedida per l'Ajuntament, i a la planta baixa s'exposen obres de la corporació acadèmica. Al costat, *Norma a l'atac*, un còmic de l'AVL en homenatge a les Normes de Castelló.**

especialment farragós, i durant la pausa de migdia ell va optar per desconnectar i passejar calmadament, en solitari, per la planta baixa i el soterrani de l'edifici. Entre més coses, va poder observar uns cabells originals de Lucrècia de Borja, el gran reclam de l'exposició.

“Alberto sempre deia que, el tema de la llengua, a Castelló el tenim molt clar”, afirma Enric Nomdedéu, portaveu de Compromís a la capital de la Plana. “No era gens bel·ligerant, en aquest sentit”. Tampoc no ho havia estat el seu predecessor, José Luis Gimeno, arribat a la política des de la Coordinadora Pro Llibertat de Enseñanza en Valencià i que va ser alcalde del 1991 al 2005. En canvi, va aprovar un reglament de normalització lingüística al consistori –pel qual fins i tot va demanar l'opinió a la Unitat del Poble Valencià, que encara no hi tenia representació– i va acabar nomenant filla predilecta de la ciutat la compositora Matilde Salvador. La realitat social de Castelló dista molt dels estira-i-arrosses que la llengua ha provocat a València i la seua àrea metropolitana. Darrerament, l'espurna que el PP ha aprofitat per atiar-hi la flama és la definició de *valencià* recollida al diccionari de l'AVL.

“Quan veig Alberto representant aquest paper, sent vergonya aliena. En primer lloc, com a valencià, i després, perquè el conec bé. Mai no ha parlat la llengua ni li ha interessat gens. En arribar a la presidència de la Generalitat va dir que volia aprendre-la perquè el seu era un valencià de *prendre cafè*, però per contra, no va mostrar gaire interès a fer-lo servir com a alcalde de Castelló, on la llengua és ben viva”, li retreu Nomdedéu. “És

impossible ser castellanenc, tenir la seua edat i no expressar-se en valencià. Quan ell era menut, gairebé tothom el parlava al carrer. El valencià forma part del seu bagatge cultural, però mai no l'empra”.

Antoni Royo, responsable del Casal Jaume I de la ciutat, és del mateix parer: “Aquest és un tema que a Fabra mai no li ha interessat el més mínim. De fet, no li convenia, perquè tot això no té transcendència, a Castelló resulta impopular. ‘Són coses de València’, diuen els del PP d'ací quan rebrota la polèmica sobre la llengua”, com si s'excusaren davant la seua parròquia. Royo posa l'exemple del tall de les emissions de TV3 ordenat per l'anterior cap del Consell, Francisco Camps, que va generar una resposta ciutadana considerable a la capital de la Plana. “En aquell cas Fabra va dir allò que la gent volia escoltar, ni que això contradiguera la posició de la Generalitat”.

Abans de dir-ho, va escriure-ho. En concret, al seu mur de Facebook, després de la multitudinària manifestació en defensa de les emissions de TV3: “Hemos visto este fin de semana como muchos castellanenses reclamaban la libertad de poder sintonizar TV3 en Castellón. Parece mentira q en el siglo XXI se limite la posibilidad d q las personas podamos elegir el medio de comunicación q deseamos sintonizar. Como esto se produce pq Zapatero no concede un multiplex a la CV, lo vamos a reclamar en el pleno. Vale ya de prohibiciones!!!!!! [sic]”. I en efecte, el plenari de l'Ajuntament de Castelló, sent alcalde Fabra, va aprovar per unanimitat una moció favorable a la recuperació del senyal de TV3. Com a president valencià, en canvi, no sols no



s'han recuperat les emissions de la televisió pública catalana, sinó que s'acaben de perdre les de Catalunya Ràdio, l'única escaleta per què encara s'escolava la llengua als mitjans audiovisuals del País Valencià, després del tancament de RTVV ordenat per Fabra mateix.

Entrevistat per l'espai *30 minuts* amb motiu del cessament de les emissions de TV3, l'aleshores primer alcalde de Castelló es va mostrar taxatiu: “Els polítics estem per resoldre absurds i perquè els ciutadans tinguen una millor qualitat de vida, no per generar-los problemes. La reflexió [que havia escrit a Facebook] era ‘posem-nos a treballar, arribem a acords i deixem que la gent pugui veure la televisió que vulga’. I sobre la unitat de la llengua, tampoc no va tenir cap

problema a reconèixer que “el fet cert és que ens entenem”. “Si hi ha persones al límit d’ambdues comunitats autònomes [Catalunya i el País Valencià] que parlen igual, igual, per què posar-hi barreres i que un poble no pugui veure la televisió que veu l’altre poble? No té sentit”.

**Huguet i el IEC.** Com a alcalde de Castelló, Fabra va presidir la Fundació Huguet, constituïda a la capital de la Plana el 3 de gener del 1962 després que el patrici Gaetà Huguet Segarra, mort el 1959, deixara escrit al testament el seu desig de crear una fundació que garantira el foment dels valors de l’excursionisme i, sobretot, del valencianisme, a què havia dedicat la seua vida. En formen part una dotzena de patrons –a l’inici van ser-ho, per exemple, Joan Fuster, Manuel Sanchis Guarner i Adolf Pizcueta– i un president que sempre és el primer edil de la ciutat. El primer a ser-ho fou Francisco Grangel Mascarós, oriünd de l’Alcora i que no va tenir problema a permetre els curssets de llengua que impartia la incipient fundació.

Amb la represa democràtica, el camp d’acció de la Fundació Huguet va eixamplar-se prou, i ara dóna suport a grups de teatre d’arreu del País Valencià, organitza exposicions i jornades culturals... Activitats que el patronat consensua en les dues trobades anuals que acostuma a fer. A més, ha instituït els premis Valencià de l’Any, que s’atorguen a nivell individual i col·lectiu i es lliuren el Nou d’Octubre en un acte solemne al consistori que precedeix un concert de la banda municipal al parc de Ribalta –aquesta celebració oficial de la diada, plantejada per Nomedéu, va estrenar-se a l’era Fabra– i el Premi Gaetà Huguet a la Producció Cultural en Llengua Catalana, proposat pel patró Josep Guia i que el primer any va distingir la versió escrita i filmada de *Pa negre*. Fabra, com a alcalde, va rebre a la porta de l’ajuntament l’escriptor Emili Teixidor i el cineasta Agustí Villaronga.

En tots aquests casos Alberto Fabra sí que fa servir el català, ni que siga llegit, i Guia mateix en destaca l’actitud “correcta” i “gens problemàtica” que va caracteritzar-lo el temps que va estar al capdavant de la fundació. Curiosament, el proppassat novembre, el patronat va emetre un comunicat molt sever en favor dels “mitjans de comunicació públics en llengua catalana” que Fabra anorreaava.



PRATS I CAMPS



PRATS I CAMPS

**Dalt, Toni Vizcarro i Avel·lí Flors, de Castelló per la Llengua, i Francisco Toledo, ex-rector de l’UJI.**

A més, Castelló de la Plana acull una seu de l’Institut d’Estudis Catalans (IEC). Des del 2001, la institució normativa del català ocupa una dependència municipal, cedida per l’Ajuntament, a la Casa de la Cultura. A la planta baixa de l’edifici, en un lloc ben visible, fins i tot s’exposen algunes de les seues obres senyeres, com el *Diccionari*. La seu castellonenca impulsa activitats a les comarques septentrionals del País Valencià, com ara les Jornades Culturals a la Plana de l’Arc o el Feslloch, que cada estiu aplega els millors grups de música a Bell-lloc (Plana Alta), col·labora amb entitats com ara Escola Valenciana i ha oficiat com

a amfitriona de reunions destacades del IEC. A València, encara no n’hi ha seu, i la d’Alacant, per comptes de municipal, és inserida dins de la universitat.

Precisament, la relació del Fabra alcalde amb la Universitat Jaume I (UJI) sempre va ser positiva. L’actual diputat del PSPV-PSOE Francisco Toledo n’era el rector i en destaca la “tolerància” en tot allò que tenia a veure amb aspectes lingüístics, “en consonància amb la normalitat que tots aquests temes sempre s’han viscut de Castelló estant”. “Ara bé, ell només parlava en castellà, i potser això explica la reconversió que ha experimentat 75 quilòmetres cap al sud,



A sota, Toni Royo, d'ACPV, i Enric Nomdedéu, regidor de Compromís a la capital de la Plana.

en el sentit de fer servir la llengua com a arma política". "El PPCV sempre ha actuat així, però el PP de Castelló, no", rebla Toledo, que recorda el silenci tan significatiu que va guardar Fabra quan, durant l'etapa com a alcalde, el president Eduardo Zaplana va recórrer l'apartat dels estatuts de l'UJI que reconeixien com a llengua pròpia de la universitat el valencià, "que acadèmicament rep el nom de català".

**Abans i ara.** La persecució de l'expressió *País Valencià* per part del grup popular de les Corts –sota la benedicció de Fabra– també xoca amb la seua ac-

titud com a alcalde de Castelló, on mai no va suggerir de rebatejar la plaça que porta aquest nom.

Avel·lí Flors i Toni Vizcarro també se'n fan creus. Són, respectivament, el portaveu i el secretari de Castelló per la Llengua, que aplega més d'una vintena de sindicats, partits polítics i associacions culturals amb un objectiu comú: la defensa de la llengua, i més concretament, de les Normes de Castelló. De fet, van nàixer a recer del 80è aniversari i cada desembre organitzen una manifestació reivindicativa.

"Alberto Fabra fa servir la llengua com a element mobilitzador del seu elec-

torat, però ací no li convenia. A Castelló, la base social era una altra", opina Flors, que evoca un alcalde que, en matèria lingüística, "no s'hi implicava gens, però almenys deixava fer". Sobre el posicionament en favor de les emissions de TV3, Flors considera que, "com que els votants del PP no hi eren contraris", Fabra va fer aquest pas. De fet, a Castelló, les manifestacions en defensa de TV3 van ser bastant més massives que no les que hi ha hagut darrerament en contra del tancament de Canal 9. "Molta gent del PP que veia el Barça i *Ventdelplà* de sobte es va quedar sense senyal... Ningú no entenia el perquè".

"A diferència de la Generalitat, on tots els consellers semblen iguals, ací va saber envoltar-se d'un equip divers, on hi havia regidors blavers i catalanistes: va fitxar gent tan dispar com Gonzalo Romero i Vicent Sales, antagonics per complet", explica Vizcarro. En efecte, Romero havia estat el líder local d'Unió Valenciana, una formació regionalista que mai no ha obtingut representació al consistori, i és un destacat integrant de l'associació secessionista Cardona i Vives, mentre Sales, ex-director d'institut a Benicàssim (Plana Alta) i ex-afiliat del Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament del País Valencià (STEPV), representa l'ala més assenyada del partit. Regidor de Cultura, la seua projecció és evident, fins al punt que coordinarà la campanya electoral de les europees a la circumscripció de Castelló i podria ser el relleu de l'actual alcalde, Alfonso Batailler, si la seua imputació en el *cas Gürtel* li impedia presentar-se als comicis.

Avel·lí Flors apunta que "a Fabra li ha tocat representar aquest paper, però si no el volguera representar, no ho faria". "Al PP de Castelló, el debat sobre la llengua ni li va ni li ve: si mor a poc a poc, el deixaran morir, i si revifa, ajudaran a revifar-lo", hi coincideix Vizcarro.

A Castelló ningú no entén la deriva del president valencià, però de pistes, n'havia ofert: per exemple, quan va molestar-se perquè la bandera que circumdava el recinte on se celebra anualment el Festival de Danses de l'Antiga Corona d'Aragó era exclusivament quadribarrada. Va demanar que hi posaren verd, el color distintiu de la ciutat de Castelló. De blau, però, tampoc no en volia.

*Víctor Maceda*